



Milé čitateľky a čitatelia,

oddelenie strategických analýz Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR realizuje projekt, v rámci ktorého pripravuje zhrnutie vybraných analýz významných svetových „think-tankov“, zásadných prejavov, alebo dôležitých dokumentov so zameraním na hlavné výzvy vo sfére zahraničnej politiky a medzinárodných vzťahov. Cieľom je sledovať trendy, ktoré aktuálne formujú svetovú geopolitiku, a ktoré môžu mať dopad aj na strategické formovanie slovenskej zahraničnej politiky. Všetky príspevky, ktoré v Monitore zahraničnopolitického myslenia nájdete, sú produktom popredných zahraničnopolitických analytikov a významných politických lídrov, či už bývalých, alebo stále aktívnych, ktorí formujú medzinárodné vzťahy a zahraničnopolitické myslenie. Názory, ktoré sa v týchto analýzach objavujú, môžu, ale nemusia byť zhodné s prioritami slovenskej zahraničnej politiky. Slúžia nám v prvom rade ako inšpirácia na zamyslenie, ako zahraničná politika vyzerá dnes a ako môže vyzerat' zajtra.

Príjemné čítanie vám praje

Tím Odboru analýz a plánovania / Oddelenia strategických analýz MZVEZ SR

PÁD VLÁDY V AFGANISTANE

Čo to znamená (nielen) pre
Európu?

NEMECKO A LEKCIE Z AFGANISTANU

V čom sa môžu európske
krajiny poučiť?

„DLHÁ HRA“ ČÍNY

Veľká čínska stratégia
s cieľom narušiť americký
systém

DOVIDENIA, ANGELA MERKEL

Podarilo sa jej z Európy
urobiť lepšie miesto?

AKO USA STRATILI ZÁUJEM O EURÓPU

Spojenectvo prežije, len ak
budú obe strany dost' silné

RUSKO V AFRIKE VYHRÁVA VOJNU, ALE PREHRÁVA MIER

Ľahká cesta do šlamastiky

BALKÁN V DLHOVEJ PASCÍ

Môže Nemecko pomôcť
regiónu vymaniť sa z nej?

VZŤAH RUSKEJ EKONOMIKY A POLITIKY

Môže Putinov režim padnúť?

PYRRHOVO VÍŤAZSTVO PAKISTANU

Podpora Talibanu sa
Pakistanu môže vypomstiť



Udalosti v Afganistane (AF) sú aktuálne najpálčivejšou geopolitickou témou, čo so sebou prináša aj obrovské penzum rôznych analýz de facto všetkých významných svetových think-tankov. V tejto mimoriadne obsažnej záplave informácií nie je jednoduché vybrať jeden konkrétny príspevok, pričom voľba nakoniec padla na analýzu Európskej rady pre zahraničné vzťahy, ktorej primárnym ťažiskom nie je ani tak samotné dianie v teréne v tejto stredoázijskej krajine, ale skôr dopady prevzatia moci Talibanom na Európu, ako aj rôzne ďalšie štáty, regióny a strategické priority.

Obrana a bezpečnosť - dramatický koniec našej angažovanosti v AF podnieti debatu o budúcnosti vojenských intervencií. Od r. 2014 sa hlavné zameranie NATO z vojenských zahraničných misí presunulo nazad k pôvodnej úlohe - odstrašovaniu a obrane vlastného územia. Po „večných vojnách“ v IQ a AF už US nie sú ochotné fungovať ako svetoví policajti, čo bolo možné vidieť v SY už počas Obamovho mandátu. Medzi ČK NATO sa rozšírila „intervenčná únava.“ Afganská misia tiež Európanom ukázala, ako sú stále závislí na Američanoch, keďže bez vojenskej podpory US by neboli schopní evakuovať z Kábulu vlastný personál. Zvýšil sa tak tlak na Európanov, aby sa zapojili do krízového riadenia vo vlastnom susedstve, a vyvstávajú tiež otázky (obzvlášť v DE), či majú vojenské zásahy tohto druhu vôbec zmysel. Pre európskych politikov môže byť ťažšie presvedčiť svoje obyvateľstvo o výhodách zahraničných vojenských intervencií, čo môže mať vplyv napr. na angažovanosť DE a FR v Saheli.

Akcieschopnosť Európy - Európa musí definovať svoje ambície v AF a okolí. EÚ by mala prijať všetkých Afgancov, ktorí pracovali pre MVO, intervenujúce štáty a medzinárodné organizácie, ako aj tých, ktorých životy sú v ohrození. Tým, ktorí zostávajú v AF, môže EÚ pomôcť overenými spôsobmi - EÚ vie, ako realizovať rozvojové programy a poskytovať humanitárnu pomoc (najmä vo vidieckych oblastiach, ktoré sú náchylné na suchu). To si vyžiada posilnenie prítomnosti v teréne, aby sa zabezpečila efektívnosť programov a potlačila korupcia. Poskytnutie pomoci by mohlo dať EÚ možnosť zachovať si aspoň čiastočný vplyv na správu krajiny. Európa sa každopádne ocitla uprostred geopolitickej súťaže, ktorej aktérmi sú hlavne CN, RU a PK. Ak chce byť v regióne vplyvnou silou, nevyhnutná bude koordinácia členských štátov v oblasti zhromažďovania informácií a rozhodovacích procesov.

Vzťahy s US – Európania sa pomerne hlasno sťažovali na spôsob ukončenia americkej misie v AF, avšak od začiatku pôsobenia misie NATO sa európski prispievatelia ochotne, často bez ďalších diskusií, podriaďovali americkej stratégii. Teraz je už neskoro sťažovať sa - základné poučenie z kolapsu AF pre Európanov nie je o nedostatku konzultácií, ale o pochopení, že US už nebude strážiť svet ani používať svoju moc na budovanie ťažko dosiahnuteľnej stability v ďalekých regiónoch. US sa stávajú „normálnou krajinou“, ani izolacionistickou, ani jednajúcou unilaterálne. Washington bude efektívne konať v súlade so spojencami, ale iba vtedy, ak budú ohrozené jeho kľúčové záujmy. Dá sa predpokladať, že najväčšiu konkurenciu/hrozbu bude predstavovať CN, avšak angažovanosť US v miestach ako stredná Ázia, Sahel a možno aj východná Európa, bude upadať. Keďže pre Európanov sú tieto miesta strategicky významnejšie, budú tu musieť byť schopní aktívne (v prípade potreby aj vojensky) zasahovať, a počítať pritom len s malou, či dokonca žiadnou americkou podporou. Uprednostňovanie starého pohodlného spoliehania sa na US je nebezpečným zbavovaním sa nevyhnutnej zodpovednosti.

Blízky východ a severná Afrika - Taliban nemá s ISIS dobré vzťahy, ale stále existujú obavy, že by sa AF mohol znova stať útočiskom skupín typu al-Káida, čo by im mohlo pomôcť obnoviť svoju činnosť v IQ, SY a pod. V takom prípade by však Taliban prišiel o medzinárodnú pomoc pre AF, čo nemusí byť v jeho záujme. Zvýšená lokalizácia extrémistických aktérov na Blízkom východe - pričom sa stáva relevantnejšou skôr lokálne než nadnárodné pôsobenie - môže tiež oslabiť možné väzby medzi Talibanom a regionálnymi skupinami. Keďže sa zdá, že US sa budú v širšom regióne angažovať čoraz menej, regionálni aktéri budú čoraz asertívnejšie a nezávislejšie sledovať svoje vlastné záujmy, čo predstavuje riziko, že výsledky nebudú vždy v súlade s cieľmi Západu.

Rusko – jeho postoj sa dá charakterizovať nasledovne: „Moja hlava chce, aby US uspeli, ale moje srdce chce, aby zlyhali rovnako nešťastne ako my.“ Ruská propaganda poukazuje na to, že tí, ktorí pomohli Američanom, skončili opustení. Väčšina takýchto správ je síce využívaná vo vnútropolitickom kontexte, avšak objavili sa aj porovnania so situáciou v UA. V Moskve si tiež uvedomujú, že US opúšťajú nerealistický cieľ byť svetovým policajtom, čo v konečnom dôsledku posilňuje efektívnosť amerického pôsobenia vo vybraných kľúčových oblastiach, na čo sa RU bude musieť pripraviť.

Článok je tu: <https://ecfr.eu/publication/the-fall-of-the-afghan-government-and-what-it-means-for-europe/>



Doterajší veľvyslanec DE pri OSN a niekdajší vplyvný zahraničnopolitický poradca kancelárky Merkelovej Christoph Heusgen napísal pre Európsku radu pre zahraničné vzťahy článok, v ktorom prináša základný argument, že DE (a podobne naladené krajiny) by mali spolupracovať iba s takými zahraničnými vládami, ktoré sú jednoznačne ochotné prihlásiť sa k princípom právneho štátu a zodpovednej vlády.

Operácia v AF bola podľa Heusgena učebnicovou misiou, kde bolo potrebné využiť komplexný prístup v rámci krízového manažmentu – vedeli sme, že tamojším výzvam nemožno čeliť iba vojenskými prostriedkami, a tak sme minuli miliardy eur na humanitárnu a rozvojovú pomoc. Ponúkli sme školenia afganskej administratívy, armáde a polícii, posilňovali sme obchod a investície atď., ale v priebehu niekoľkých týždňov sa toto všetko rozpadlo. Fiasko môže vyvolať impulz ukončiť všetky prebiehajúce zahraničné misie, čo však nie je reálne – ak nebudeme krízové riadenie zabezpečovať my, kto iný to urobí? Nemecká ekonomika je silne závislá na obchode a otvorených trhoch, a pre podporu medzinárodného poriadku založeného na pravidlách je nevyhnutné pokračovať v zahraničnej angažovanosti a v úsilí o riešenie konfliktov. Komplexný prístup k krízovému manažmentu a využívanie dostupných politických, vojenských, ekonomických a rozvojových politík musia zostať zachované.

Lekcia z AF je, že vlády a obyvateľstvo, ktoré podporujeme, musia prevziať zodpovednosť za blaho svojej krajiny. DE musí uplatňovať túto kondicionalitu oveľa viac, než sa to robilo v minulosti – síce nie na poskytovanie humanitárnej pomoci, ale určite na všetko ostatné. Ak hostiteľská vláda nespĺňa očakávania, ak nie je pripravená vybudovať silné nezávislé inštitúcie, podporovať demokraciu, bojovať proti korupcii a rešpektovať vnútroštátne a medzinárodné právo, v budúcnosti by si nemeckí lídri a ich spojenci mali dvakrát rozmyslieť, či pristúpia k akýmkoľvek rozsiahlym záväzkom.

**AK HOSTITEĽSKÁ KRAJINA
NESPLŇA OČAKÁVANIA, MALI BY
SME SI DOBRE ROZMYSLIEŤ, ČI
PRISTÚPIME K AKÝMKOLVEK
ROZSIAHLYM ZÁVÄZKOM**

Poučná je v tomto smere misia v Mali. Medzinárodné spoločenstvo sa tam stále angažuje, aj keď teraz opustilo AF. Malijská vláda by mala svoju pozornosť venovať implementácii Alžírkej dohody a starať sa o blaho svojich občanov, ale namiesto toho sa venuje etnickým konfliktom a rôznym násilným prevratom. Je skorumpovaná, nerešpektuje medzinárodné právo a ľudské práva. Ak sa toto všetko čoskoro nezmení, daná misia nikdy neuspeje. V rámci širšej aliancie by

DE v takom prípade malo obmedziť svoje pôsobenie v Mali a namiesto toho podporovať krajiny, ako napr. Niger, kde sa rešpektuje ústava, konajú sa relatívne slobodné voľby a zmeny vlády, a administratíva sa zaväzuje k dobrej správe vecí verejných. Ak sa DE z dôvodu udržania stability rozhodne v Mali zostať, potom by Berlín mal mať vo svojich cieľoch jasno a nevyvolať falošné očakávania. Je zároveň potrebné koordinovať politiku v regióne s francúzskymi partnermi, ktorí by takisto mali akceptovať uvedený princíp kondicionality.

Heusgen kritizuje aj US – uvádza, že katastrofa v AF je spôsobená nedostatkom tak potrebného „vlastníctva“ zo strany miestnych elít, ale tiež ťažko akceptovateľným konaním US. Američania rokovali o ústupe svojich vojsk s Talibanom, čím vytesnili afganskú vládu z rozhovorov, čo malo za následok ďalšiu delegitimizáciu Kábulu. Vylúčenie amerických spojencov z rozhodovacieho procesu bolo v rozpore so zavedenými pravidlami komunikácie - pripomeňme, že keď Obamova administratíva mala v úmysle pristúpiť k podobným krokom, konzultovala tieto plány so spojencami - a prehodnotila ich. Udržiavanie vojsk v zámorí síce stojí veľa peňazí, ale má aj veľa výhod – napr. prítomnosť US po desaťročia v DE, JP či KR sa určite vyplatila.

Dnes sme podľa Heusgena v novej fáze geopolitiky - už neexistuje žiadny „západ“ proti „východu“. Nachádzame sa v globálnom boji o moc medzi tými, ktorí sa stavajú za Chartu OSN, Všeobecnú deklaráciu ľudských práv a medzinárodný poriadok založený na pravidlách, a tými, ktorí systematicky porušujú medzinárodné právo, trvajú predovšetkým na národnej suverenite, zneužívajú ľudské práva, bránia beztretnosti a uplatňujú pravidlo najsilnejších. DE ako krajina, ktorá sa poučila z histórie, bolo vždy zástancom medzinárodného poriadku založeného na pravidlách. Ambíciou Berlína by teraz malo byť zvýšenie počtu krajín na všetkých kontinentoch, ktoré veria v dodržiavanie medzinárodného práva. Takáto aliancia by mala byť na víťaznej strane histórie.



Časť pakistanských bezpečnostných zložiek víta nedávne vojenské úspechy Talibanu v AF, pričom zástancovia tvrdej línie v PK už desaťročia poskytujú Talibanu podporu, a teraz sa môžu tešiť zo svojich spojencov pevne usadených v Kábule. PK tak síce dostal to, čo si želal - ale podľa analýzy magazínu Foreign Affairs to nakoniec bude ľutovať. Prevzatie moci Talibanom podľa autora bude pre PK znamenať väčšiu zraniteľnosť voči extrémizmu doma a potenciálnu izoláciu na svetovej scéne. PK síce dlhodobo tají svoje ambície v AF, aby si nepoškodil vzťahy s Washingtonom, ale táto dvojité hra sa stane nemožnou v prípade, že v Kábule vznikne rekonštituovaný islamský emirát. Taliban na vrchole svojho triumfu zrejme nebude príliš ochotný akceptovať akékoľvek nadradené postavenie pakistanských partnerov, a Američania budú Taliban stále vnímať ako hrozbu. PK sa tak ľahko môže ocitnúť medzi nekontrolovateľným Talibanom a medzinárodnými požiadavkami práve na jeho kontrolu.

Víťazstvo Talibanu bude mať zrejme katastrofálny vplyv na vnútornú bezpečnosť v PK. Islamský extrémizmus už rozdelil pakistanskú spoločnosť podľa sektárskych línií a nadvláda afganských islamistov v susedstve len povzbudí radikálov doma. Snahy vynútiť si poslušnosť Talibanu môže viesť k násilnému protiúderu, keď pakistanský Taliban zaútočí na ciele v PK. A ak sa boje medzi Talibanom a ich odporcami ešte zhoršia, PK sa bude musieť vysporiadať s novým prúdom utečencov. Prípadná občianska vojna by ďalej poškodila labilné hospodárstvo krajiny. Pakistanskí kritici partnerstva s Talibanom sa tohto scenára dlho obávali, pakistanskí generáli však vnímajú Taliban ako dôležitého partnera v ich konfrontácii s IN a slabí civilní lídri v Islamabade súhlasili s politikou, ktorá uprednostňuje odstránenie skutočného alebo potenciálneho indického vplyvu v AF.



Celá táto fixácia je založená na presvedčení, že IN sa chystá rozbiť PK na jednotlivé etnické časti, a že AF bude odrazovým mostíkom pre protivládne povstania v Balúčistane a v severozápadnej pohraničnej provincii. Tieto obavy majú svoj pôvod v skutočnosti, že AF si nárokoval tieto pakistanské regióny v čase vytvorenia PK v r. 1947. Okrem toho AF mal s IN dlhodobo priateľské vzťahy, čo viedlo PK k tomu, že umožnil afganským islamistom organizovať sa na jeho území ešte pred sovietskou okupáciou AF. Čo sa týka US, napriek rozsiahlej americko-pakistanskej spolupráci v AF počas studenej vojny tieto dve krajiny nikdy skutočne nezladili svoje odlišné záujmy v krajine. US po odchode Sovietov prejavili malý záujem o budúcnosť AF, zatiaľ čo PK vnímal protisovietsky džihád ako príležitosť urobiť z AF svoj satelitný štát. Uprednostňovali najfundamentalistickejších mudžahedínov v nádeji, že budúca vláda pod ich kontrolou odmietne indický vplyv a pomôže potlačiť etnický nacionalizmus pozdĺž spoločných hraníc. Tieto nevyriešené problémy sú v regióne stále prítomné. Američania nikdy nebrali vážne pakistanské vnímanie existenciálnej hrozby z IN, a preto nechápu, že PK preferuje paštúnskych islamistov pred afganskými nacionalistami. Dôsledkom ochladnutia vzťahov PK-US je bližší príklon Islamabadu k Pekingmu, a okrem toho 30-ročná podpora džihádu viedla k vnútornej dysfunkcii PK, podnecovaniu sporadického násillia a nastoleniu cenzúry, aby bola uspokojená radikálna islamistická precitlivosť. Pakistancom, ktorí vidia svet cez konfrontáciu s IN, prináša víťazstvo Talibanu určitú útechu, je to ale Pyrrhovo víťazstvo, ktoré PK sťažuje možnosť stať sa „normálnou krajinou“ a uzatvára ho do schém zahraničnej politiky definovanej nepriateľstvom voči IN a závislosťou na CN.



Americký think-tank Brookings prináša pohľad na súťaž medzi US a CN, ktorá presahuje zavedený regionálny a globálny poriadok, a ďalej načrtáva, ako by mohol vyzerat' potenciálny nový systém pod vedením CN. Tvrdí, že CN sa dlhodobo snažila vytlačiť US zo svojej pozície prostredníctvom troch postupných „stratégií vytesňovania“, ktoré sú realizované na vojenskom, politickom a ekonomickom poli. Prvá z týchto stratégií sa snažila regionálne otupiť americkú silu, druhá sa snažila regionálne vybudovať systém podľa čínskych predstáv, a tretia - stratégia expanzie - sa teraz snaží dosiahnuť oboje globálne.

Od r. 2017 prezident Xi viackrát vyhlásil, že svet sa nachádza uprostred „veľkých zmien, ktoré sme za celé storočie nevideli.“ Ide o myšlienku, že v dôsledku nebývalých geopolitických a technologických posunov je v hre rekonštrukcia svetového poriadku, čo si vyžaduje patričnú strategickú prípravu. CN bola prekvapená niektorými krokmi, ktoré považovala za sebazničujúce pre Západ – obzvlášť Brexit a zvolenie Trumpa. Peking získal pocit, že najmocnejšie demokracie sveta sa sťahujú z medzinárodného poriadku, ktorý pomohli vybudovať v zahraničí, a bojujú s vládnutím doma. Následná reakcia Západu na pandémiu koronavírusu a potom útok extrémistov na americký Kapitol posilnili pocit, že čas a hybnosť sú na strane CN, pre ktorú nastalo obdobie historických príležitostí s cieľom rozšíriť strategické pôsobenie krajiny z Ázie na širší svet a systémy riadenia. CN tak nielen hľadá regionálny vplyv, ako to robí mnoho veľmocí, ale pripravuje sa na formovanie 21. storočia, podobne ako US formovali to predošlé. Táto súťaž o vplyv bude globálna a Peking verí, že výsledok určí už nadchádzajúce desaťročie.

Esej, ktorá je zároveň výňatkom z obsiahlej publikácie *The Long Road*, prináša bližší pohľad na stratégie, ktoré rastúce mocnosti ako CN používajú na vytesnenie zavedeného hegemóna, akým sú US, bez vojenskej konfrontácie. Postavenie hegemóna v regionálnom a globálnom poriadku vyplýva z troch „foriem kontroly“, ktoré sa využívajú na reguláciu správania iných štátov - donucovacej schopnosti, konsenzuálnych stimulov a legitimacy. V prípade rastúcich štátov pozostáva akt mierového vytesnenia hegemóna z dvoch širokých stratégií, ktoré sa spravidla aplikujú postupne. Prvá stratégia je otupiť činnosť hegemóna v uvedených formách kontroly, a druhá je vybudovanie vlastných foriem kontroly nad ostatnými - žiaden rastúci štát sa nemôže stať hegemónom, ak si nedokáže zabezpečiť rešpekt iných štátov prostredníctvom hrozieb, stimulov alebo oprávnenej legitimacy. Pokiaľ rastúca krajina najskôr hegemóna neoslabí, bude úsilie o vybudovanie nového poriadku pravdepodobne márne. A kým rastúca mocnosť vo svojom domovskom regióne nenadobudne dostatočnú odolnosť, zostane príliš zraniteľná voči vplyvu hegemóna, aby sa mohla venovať tretej stratégii, čiže globálnej expanzii a odstráneniu hegemóna z pozície medzinárodného lídra. Tieto stratégie na regionálnej a potom globálnej úrovni predstavujú spôsob, akým sa čínske nacionalistické elity snažia zabezpečiť pre CN výhradné miesto na geopolitickej scéne, ktoré im podľa ich ponímania právom náleží.

Presuny z jednej stratégie na druhú boli vyvolané zmenami vo vnímaní US ako hrozby. Prvá čínska stratégia vytesnenia (1989 - 2008) spočívala v postupnom tichom otupení americkej moci nad CN, najmä v Ázii, keď po udalostiach na Námestí nebeského pokoja, vojne v Perzskom zálive a rozpade ZSSR v CN výrazne vzrástla obava z US. Druhá čínska stratégia (2008 - 2016) sa potom pokúšala vybudovať základ pre regionálnu hegemoniu v Ázii, a spustila sa po tom, čo v dôsledku globálnej finančnej krízy začal Peking vnímať oslabenie americkej moci. Teraz, po oslabení Západu a úpadku jeho imidžu, prichádza CN s tretou stratégiou, ktorá otupenie americkej moci a posilňovanie vlastného postavenia posúva na globálnu úroveň.

Publikácia tiež ilustruje, ako by mohol vyzerat' čínsky poriadok, ak by CN bola schopná dosiahnuť svoj cieľ tzv. „národného oživenia“ do 100. výročia založenia ČĽR v r. 2049. Na regionálnej úrovni už CN predstavuje viac ako polovicu ázijského HDP a polovicu všetkých ázijských vojenských výdavkov, čo narúša regionálnu rovnováhu. Plne uskutočnený čínsky poriadok môže zahŕňať stiahnutie amerických síl z JP a KR, koniec amerických regionálnych aliancií, odchod amerického námorníctva zo západného Pacifiku, pripojenie Taiwanu a vyriešenie územných sporov vo Východočínskom a Juhočínskom mori. Čínsky poriadok rozšírený do ďalších krajín by bol pravdepodobne nátlakovejší než ten súčasný, konsenzuálny vo veciach, ktoré prinášajú prospech elitám, a to aj na úkor voličstva, a považovaný za legitímny malou väčšinou, ktorej jeho fungovanie vyhovuje. Čínsky systém by zároveň narušal liberálne hodnoty – poriadok v zahraničí je často odrazom poriadku doma, a budovanie poriadku v CN by bolo v porovnaní so systémom známym z US vyslovene neliberálne.



Kancelárka Angela Merkel (AM) opustí aktívnu politiku po nemeckých federálnych voľbách 26. septembra 2021. Keďže jej odchod Merkelovej po 16 rokoch bude rezonovať v celej Európe, holandský think-tank Clingendael ponúka niekoľko úvah o jej politickom dedičstve, vrátane tých kritických, ktoré argumentujú, že AM neurobila z DE – a ani z EÚ – bezpečnejšie a lepšie miesto.

AM v r. 2005 - 2021 bola na čele krajiny v priebehu štyroch volebných období. V prvom funkčnom období kancelárky sa AM zamerala predovšetkým na stabilizáciu Európy – práve vtedy sa projekt tzv. Európskej ústavy zrútil kvôli holandskému a francúzskemu „nie“ v dvoch referendách. Merkelová sa preto rozhodla „vytiahnuť“ európske gaštany z ohňa.“ Najprv vyjedнала Lisabonskú zmluvu, ktorá prelomila slepú uličku inštitucionálnej reformy EÚ. Potom úspešne čelila protestom krajín ako PL, keď pomohla presadiť dôležité rozhodnutie Európskej rady stanovujúce citlivo vyvážený systém hlasovania Európskeho parlamentu. A po tretie, zaistila prežitie Lisabonskej zmluvy v írskom referende. Na základe všetkých týchto prekážok však AM zistila, že EÚ má v praxi zásadné problémy fungovať, čo sa počas následných rokov vo funkcii podpísalo na jej kritickom prístupe – kancelárka si nestanovovala žiadne veľkolepé európske ciele a neponúkala ani žiadne zásadnejšie ambície či vízie. AM sa zameriavala primárne na stabilizáciu Únie.

Vo svojom druhom funkčnom období AM zmenila spôsob, akým DE realizuje európsku politiku. V prejave na College of Europe v r. 2009 vyzvala, aby sa zavedená tzv. „Gemeinschaftsmethode“ (komunitná metóda) zmenila na novú „Unionsmethode“. AM tým v zásade presunula politickú váhu z Európskej komisie a Parlamentu na Európsku radu. Komisia vedená Barrosom bola proti takýmto plánom, pretože poskytovali priveľa priestoru pre tvrdé jednanie v mene moci a národných záujmov. Takto fungujúci systém by DE umožnil stať sa najdôležitejším národným lídrom v Európe, ktorý by prevzal iniciatívu a určoval tempo a priebeh európskej integrácie. A naozaj, obdobie medzi r. 2009 a 2013 by sa dalo nazvať rodiacou sa nemeckou hegemoniou v Európe, najmä pokiaľ ide o ekonomické záležitosti. Nemecký export sa čoraz viac orientoval na CN, čo sa síce nepozdávalo Parížu, ale nedokázal s tým nič urobiť. Podobne tak sa FR pokúšalo prevziať od DE rolu lídra „európskeho juhu“, ale bezvýsledne. V dôsledku toho sa francúzsko-nemecký tandem zásadne narušil, pretože južné štáty EÚ boli stále viac znepokojené úspornými politikami (ako napr. tzv. dlhová brzda), ktoré viedli k populizmu a zásadne ovplyvnili ekonomickú situáciu obzvlášť mladej generácie v týchto krajinách. V DE bola však táto politická línia prakticky nespochybňovaná. Atmosféra kontinentu sa počas tohto druhého mandátu AM drasticky zmenila a projekt tzv. „Skutočnej menovej a hospodárskej únie“ založenej na fiškálnom federalizme sa nikdy neuskutočnil. Opäť sa ukázalo, že v Európe sa nič nemôže stať bez podpory DE, a nieto ešte proti jeho záujmom.

Tretie funkčné obdobie AM bolo poznačené utečeneckou krízou. Jej rozhodnutie (zrejme jediné ovplyvnené emóciami) otvoriť hranice bolo prijaté bez konzultácie s európskymi partnermi DE. Pre niektorých sa kancelárka síce stala „jediným zostávajúcim vodcom Slobodného sveta“, ale týkalo sa to iba tých, ktorí boli pripravení prehliadnuť škody spôsobené politikou AM počas finančnej krízy. A potom nasledovalo posledné volebné obdobie, keď AM zvolila agnostický prístup voči väčšine kľúčových politických výziev vrátane brexitu. Rozhodla sa tiež ignorovať najmenej štyri silné Macronove prejavy, v ktorých načrtol možné nové formy európskej suverenity a emancipácie. AM sa takisto nikdy nepokúsila spochybniť príslušnosť stále deštruktívnejšieho Fideszu k EPP, materského zoskupenia aj pre CDU/CSU. Navyše došlo k narušeniu vzťahov DE-PL v dôsledku projektu Nordstream, a PL sa cíti byť odstavené na okraj aj v rámci tzv. normandského formátu, ktorý sa snaží nájsť východisko z rusko-ukrajinského konfliktu.

Na základe tohto prehľadu autorka eseje tvrdí, že po 16 rokoch vo funkcii sa AM nepodarilo urobiť z EÚ lepšie a bezpečnejšie miesto. Inštitucionálna štruktúra EÚ naďalej čelí vnútorným problémom a jej ambície sú stále skôr obmedzené. Berlín je do značnej miery zodpovedný za túto neľahkú (autorka dokonca používa výraz „príšernú“) situáciu, hoci nie je jediný. AM sa síce podarilo EÚ stabilizovať, ale v určitom okamihu stabilizácia existujúcich štruktúr jednoducho nestačí, a fungovaniu Únie priamo nepomôžu ani bilaterálne úspechy nemeckej zahr. politiky, ktoré vyplývajú z nespochybiteľných blízkych kontaktov AM s viacerými svetovými lídrami.

Esej je tu: <https://spectator.clingendael.org/en/publication/goodbye-merkel-has-she-left-europe-better-place>



Bruselský portál Politico uvádza vo svojom článku kľúčovú tézu, podľa ktorej najväčšou hrozbou pre Západ nie je európska autonómia, ale európska slabosť.

Pojem európskej strategickej autonómie sa čoraz častejšie prezentuje ako nebezpečenstvo pre Západ ako politické spoločenstvo, keďže Európa, ktorá nie je závislá na US, sa bude vzdáľovať od transatlantickej aliancie, a to aj vtedy, keď sa Washington pripravuje na konfrontáciu s Pekingom. Pravdou je pritom podľa autora pravý opak - Západ nemôže prežiť bez silnej Európy.

Budúcnosť kontinentu sa často obmedzuje na jeden z dvoch možných scenárov. V prvom sa transatlantickej aliancií naďalej darí a je schopná odvrátiť hrozby CN a RU. A v druhom západné partnerstvo chradne a ponecháva Európu príliš slabú na to, aby sa vyhla ponížujúcemu statusu obyčajného polostrova Eurázie, ktorý je primárne pod kontrolou východných veľmocí. Existuje však aj tretí scenár, o ktorom sa diskutuje menej, a ktorý je pre Európu podobne nepriemerný - ten, na ktorý upozorňoval už [Kissinger](#), keď Európa svoju nezávislosť stratí nie v prospech Moskvy či Pekingu, ale stane sa podriadená Washingtonu. V tomto scenári sa transatlantická komunita rozpadne, ale US zostávajú v Európe ako akási zahraničná veľmoc, hoci jej jediným cieľom je zabrániť prieniku svojich veľkých rivalov. Niektorí analytici pritom veria, že sa to už deje - politický filozof Luuk van Middelaar tvrdí, že „v našich vzťahoch s Amerikou sa už možno presúvame zo statusu partnerov do pozície vazalov. Trump nám už dal pocítiť, aké to je.“

Nedostatok investícií do obrany a zmenšený technologický a finančný vplyv urobili Európanov zdržanlivými alebo priamo neschopnými reagovať na kroky Washingtonu. A skutočne to stále viac vyzerá tak, akoby sa postoj US k svojim spojencom stal presným opakom toho, čím kedysi bol. Ázia a Európa si vymenili miesta. Počas studenej vojny sa Washington pri styku s ázijskými krajinami nehanbil otvorene prejavovať svoju moc - oplátilo sa ukázať svaly, ak by to zabránilo komunistickému prevratu v Jakarte alebo Manile. Dnes je to však Európa, ktorá vyzerá ako ihrisko, a nie ako hráč. Ako poznamenal aj vtedajší minister Pompeo, Washingtonu záleží iba na tom, aby zabránil súčasnej verzii komunistického prevratu - čínskemu ovládnutiu európskych technologických spoločností.

Niekoľko faktorov vysvetľuje, prečo Washington už necíti, že by mal venovať pozornosť európskym názorom alebo prianiam. Po prvé, keďže CN nahradila RU ako hlavného rivala US, Európa je teraz ďaleko od centra diania. Naopak, krajiny ako JP či IN získali na dôležitosť. Po druhé, Európa stratila ekonomické aj vojenské kapacity. Ak hrozí, že Európu prevalcuje RU či CN, kto ich môže zastaviť? Európania to nezvládnu. Po tretie, Washington sa dnes cíti zraniteľnejší, než počas studenej vojny. ZSSR nikdy neprekročil 40% americkej ekonomickej produkcie. CN je už na 70% a rozdiel môže celkom zmiznúť za menej ako dve desaťročia. Dôsledkom existencie rovnocennej veľmoci bude menej veľkorysá a omnoho pragmatickejšia Amerika. Uvedomuje si to aj Angela Merkel, ktorá bola počas posledných mesiacov svojho pôsobenia pohltená touto otázkou európskej slabosti a zdalo sa, že je stále viac odhodlaná varovať pred jej dôsledkami svojich zahraničných partnerov. Avšak aj keď sa pripojila k Macronovi pri podpore summitu medzi EÚ a RU, francúzsko-nemecký návrh uviazol vo vzájomných obvineniach medzi ostatnými európskymi lídrami. Výsledkom je, že Biden môže s Putinom hovoriť z pozície sily, zatiaľ čo EÚ je od začiatku v jasnej defenzíve.

**AMERIKA MOŽNO SMERUJE
K NOVEJ, VZRUŠUJÚCEJ STUDENEJ
VOJNE, ALE EURÓPU MÔŽE ČAKAŤ
GEOPOLITICKÝ ZÁPAD SLNKA**

Tento typ porazeneckého uvažovania nevyhnutne vedie k tomu, že EÚ potichu prijme svoj osud stať sa politicky aj ekonomicky závislým od nového amerického impéria. Neznamenaloby to však opätovné posilnenie Západu, ale naopak jeho smrť, čoho sa síce mnohí v Paríži a Berlíne obávajú, zatiaľ však nevedia tomuto scenáru zabrániť. V každom manželstve v kríze problémy začínajú, keď sa obe súčasť páru vydajú na rôzne životné cesty. US zrejme smerujú k novej, vzrušujúcej studenej vojne. Pre Európu to naopak môže znamenať geopolitický západ slnka.

Článok je tu: <https://www.politico.eu/article/joe-biden-united-states-europe-transatlantic-relationship-russia-china>



Magazín Foreign Policy prináša obsiahlu analýzu ruskej angažovanosti v Stredoafrickej republike (CAR), ktorá môže byť zároveň modelovým príkladom pre pôsobenie RU (a ďalších veľmocí s „pragmatickým“ poňatím zahraničnej politiky) v krízových regiónoch. Analýza poskytuje množstvo detailných pohľadov na neutešenú situáciu v rozvrátenej krajine, medzi ktorými vyniká konštatovanie: „Všetci boli v kontakte s povstalcami, keď tu boli, takže v očiach Rusov je každý podozrivý. Ľudia si mysleli, že život nemôže byť ešte horší. Ale je to naozaj ešte horšie.“ V chudobnom vnútrozemí krajiny prebieha špinavá vojna, väčšinou skrytá pred zrakmi verejnosti, pretože novinári majú zakázané opustiť hlavné mesto Bangui. S provládnymi silami na jednej strane a povstalcami na druhej, civilisti sú vystavení násilnostiam, lúpežiam, únosom, sexuálnemu násiliu, mučeniu a popravám.

RU aktuálne preniká do Afriky spôsobom, ktorý je od skončenia studenej vojny bezprecedentný, a na prvý pohľad sa zdá, že jeho politika v CAR prináša ovocie. Autori analýzy však konštatujú, že z dlhodobého hľadiska bezohľadná moskovská stratégia nemôže zabezpečiť udržateľný mier, pričom riziko, že sa krajina stane neovládateľnou, môže byť v nasledujúcich mesiacoch ešte výraznejšie. V uplynulom roku pritom existovali malé, ale sľubné náznaky, že CAR môže konečne prekonať svoju problematickú minulosť, pretože množstvo agentúr OSN, humanitárnych a mimovládnych organizácií atď. sa snažilo krajinu pozdvihnúť z popola katastrofálnej občianskej vojny. Toto úsilie sa zameralo na štyri piliere - bezpečnosť, spravodlivosť a zmierenie, sociálny a ekonomický rozvoj a nakoniec vytváranie reprezentatívnych politických inštitúcií. Ale dnes v CAR centrálné orgány krajiny za pomoci notoricky známej ruskej súkromnej vojenskej skupiny Wagner tieto piliere priamo likvidujú, potláčajú nesúhlas spoločnosti a vytvárajú podhubie pre ďalšie povstanie. Analýza podáva množstvo konkrétnych príkladov, keď vláda spoločne s Rusmi postupuje mimoriadne agresívne a bez rešpektu voči životom obyvateľstva. Rusi mali príležitosť prispieť k efektívnej rekonštrukcii krajiny, ale namiesto toho sa rozhodli, že spôsob, ako byť úspešní, je konať brutálnejšie, než by konal Západ, pričom si neuvedomujú, že z dlhodobého hľadiska je tento prístup kontraproduktívny. Vládna moc si však z akcií Wagnerovcov nič nerobí, resp. sú aj v jej vlastnom záujme – podľa vládneho vyjadrenia je „tolerancia určitého správania cenou, ktorú treba zaplatiť za pomoc pri oslobodení krajiny.“

Za angažovaním sa RU v CAR je ekonomická aj strategická motivácia, pretože Kremľ sa snaží v Afrike obnoviť svoju kedysi významnú pozíciu. CAR ponúka lákavú možnosť vývozu a predvedenia zbraní, vojenských vozidiel a ďalších typov výzbroje vyrábanej RU, ktoré je druhým najväčším vývozcom zbraní na svete po US. Keďže sa CAR nachádza v extrémne nestabilnom regióne obklopenom ďalšími rozvrátеныmi krajinami, ruský zbrojný priemysel sa môže tešiť na veľké peniaze, ak by jeho vojenský arzenál dokázal posilniť postavenie vlády v CAR. Zo strategického hľadiska Moskva vníma príležitosť rozšíriť sféru svojho vplyvu na kontinente aj v kontexte faktu, že odrazovým mostíkom je tu bývalá francúzska kolónia, často frustrovaná zo zasahovania svojho niekdajšieho správcu z Paríža, a hľadajúca tak nové zahraničné partnerstvá. RU môže všetko toto urobiť s relatívne malými nákladmi a zároveň s určitou mierou popierania vlastnej prítomnosti vďaka využitiu Wagnerovej skupiny.

Aktivity ruskej strany namierené proti rôznorodým povstaleckým skupinám postupne viedli k odstaveniu medzinárodných mierových síl OSN na vedľajšiu koľaj, pričom sa objavujú konštatovania, že CAR je už zónou humanitárnej katastrofy, a kroky RU situáciu v teréne skôr zhoršujú (aktuálna správa OSN konštatuje, že vládne jednotky v súčinnosti s ruskými spojencami sú zodpovední až za 46% násilných incidentov v krajine). Rusi sa postupne etablovali na všetkých úrovniach politiky a bezpečnosti CAR - prezident Touadéra má ruského poradcu aj ochranku, ruský personál kontroluje strategické ťažobné miesta, colnú správu CAR a často koná svojvoľne aj v interakcii s oficiálnymi policajnými zločkami. Napriek všetkému evidentnému násiliu je však priazeň väčšiny verejnosti stále voči prítomnosti RU pozitívne naklonená - väčšina ľudí považuje Rusov za záchrancov a verí, že povstalcov nemožno poraziť bez ich pomoci. Väčšina má tiež dost' vyjednávania a stratila dôveru v oficiálny mierový proces. Zároveň ale pokračujúce nepokoje v krajine vedú ku vzniku ďalších milícií, ktoré podnecujú ďalšie násilie a rozdelenie, a dôsledkom je tak klasický dominový efekt. Problémom RU je pritom nielen jeho spojenectvo so skorumpovanou vládnu mocou, ale tiež to, že Wagnerovci nie sú vhodnou skupinou na stabilizáciu situácie. Rusi uviazli v dlhodobých záväzkoch, ktoré prehľbujú ich úlohu v prostredí, ktoré je pritom okrajové pre ich bezpečnostné potreby. Je otázne, či sa pre nich CAR nestane ďalším Afganistanom, kde je ťažké dosiahnuť akýkoľvek pokrok, a ešte ťažšie presadiť rozumnú „exit“ stratégiu.



Nemecká Rada pre zahraničné vzťahy (DGAP) pripomína vo svojej analýze, že vláda Čiernej Hory (ME) pomerne bezprecedentne pred pár mesiacmi lobovala za svoju finančnú záchranu zo strany EÚ, pretože zápasila s obrovskou splátkou dlhu voči CN. EÚ takúto pomoc odmietla a krajina sa musela obrátiť na banky. Týmto sa pre DE celý príbeh skončil, ale v regióne západného Balkánu (ZB) občania vedia, že kríza bola len dočasne odložená, a sledujú, či si budúca nemecká vláda vezme ponaučenie z niekdajšej gréckej krízy. Zatiaľ to tak podľa autorov nevyzerá, ale potenciálny prezieravý prístup Berlína je stále možný.

Keďže vláda ME nedokázala presvedčiť zahraničné (v tomto prípade európske) spoločnosti, aby sa stali partnermi pri výstavbe prvého úseku diaľnice Bar-Boljare spájajúcej pobrežie so Srbskom, financovala túto stavbu pôžičkou od Čínskej export-import banky. V tom čase už úroveň verejného dlhu ME prekročila 60% HDP, čo je horná hranica stanovená maastrichtskými kritériami pre členstvo v EÚ. Vládne štúdie uskutočniteľnosti ukázali, že intenzita premávky na danej trase nie je dostatočná pre odôvodnenie tak finančne náročnej stavby (čo vysvetľuje, prečo ju vláda nedokázala financovať koncesnou zmluvou so zahraničnými firmami), avšak pokračovalo to bez ohľadu na to. Do konca r. 2020 dosiahol dlh ME 105% HDP a krajina čelila prvej splátke 67,5 mil. USD v júli 2021. EÚ však na žiadosť, aby súhlasila s prevzatím čínskej pôžičky a pomohla tak ukončiť čínsky vplyv v krajine, reagovala s tým, že poskytnutie pomoci pre ME by bolo „prižmúrením očí nad morálnym hazardom.“

Následná dohoda ME so štyrmi západnými bankami znamenala garanciu rizík súvisiacich s výkyvmi výmenného kurzu euro-dolár, čím boli účinne zastavené drahé prevody medzi rôznymi menami (ME už stáli dodatočných 109 mil. eur). To však nerieši základný problém – problematické podmienky pôvodnej pôžičky. CN, pre ktorú poskytovanie nevýhodných pôžičiek zjavne predstavuje novú geoeconomickú stratégiu, využila slabosť ekonomiky ME a vložila do zmluvy ustanovenia, ktoré by Pekingu v prípade platobnej neschopnosti umožnili prevziať kontrolu nad suverénnym územím ME, a ak by došlo k arbitráži, platili by tu čínske podmienky a rozhodovali čínske súdy. Tieto podmienky stále platia. ME bude pritom zrejme onedlho opäť upierať svoj pohľad k EÚ, keďže v minulom roku utrpela hlbokú recesiu a zníženie HDP o 15%.

Je síce pochopiteľné, že EÚ sa rozhodla ME odmietnuť - krajina roky utajovala podmienky zmluvy s CN, mnohé dokumenty o výstavbe diaľnice sú mimo akéhokoľvek druhu verejnej kontroly a implementácia projektu bola v tieni korupčných obchodov. Aký odkaz to však posieľa Čiernohorcom - alebo občanom iných krajín západného Balkánu - ktoré si tiež vzali pôžičky z CN? A čo tie štáty ZB, ktoré budú čoskoro hľadať financie na prekonanie ekonomických strát v dôsledku koronavírusu? Existuje riziko, že tvrdý postoj EÚ ich prinúti opäť sa obrátiť smerom na východ, čo pochopiteľne povedie ku špirále negatívneho vývoja. EÚ má obrovskú geoeconomickú silu, ale zvykla si prijímať defenzívne rozhodnutia, vďaka ktorým sa jej podozrenia následne samé naplňajú. Ak by pritom EÚ skutočne považovala ME za budúci členský štát, získala by oveľa väčší vplyv. Samozrejme, nemohla by jej zabrániť prijať pôžičku od tretej strany, ale mohla by prísnejšie trvať na tom, aby prístupujúca krajina dodržiavala maastrichtské kritériá. Nikto nechce, aby do EÚ vstúpila chudobná a nefunkčná krajina, ale zadržanie financií - v zásade odopieranie týmto krajinám prostriedky na rozvoj, aby boli udržané mimo klubu EÚ - by nemalo byť našou voľbou (napr. IPA III a tiež Hospodársky a investičný plán pre ZB sú v porovnaní s balíčkami Fondu obnovy pre ČR nepatrné). Namiesto zvýšenej hospodárskej konvergencie sa bude región od EÚ čoraz viac vzdďaľovať.

Je tak potrebný jasný plán podporený finančným rámcom na splatenie pôžičky a na dokončenie diaľnice. Môže to byť užitočný projekt - EÚ by napr. pomohla vybudovať miestne administratívne kapacity, ktoré budú nevyhnutné pre budúce čerpanie európskych štrukturálnych fondov. Voliči na Balkáne budú považovať prípad ME za lakmusový papierik pre budúcu nemeckú vládu. Majú pocit, že opakovane preukázali svoj záväzok voči EÚ, avšak zatiaľ dostali na oplátku príliš málo - na stole by sa tak mala objaviť reálna perspektíva členstva v EÚ. Ak ale k žiadnemu posunu nedôjde, krajiny ZB môžu chcieť potrestať EÚ vedenú DE za nedostatok solidarity. TR tak urobilo počas migračnej krízy a inštrumentalizovalo svoju vlastnú zraniteľnosť, aby ukázalo EÚ jej vlastné slabé stránky. EÚ nakoniec zaplatila TR za to, čo by mala vo vlastnom záujme urobiť aj sama, a síce dostať svoje hranice pod kontrolu. Ak krajiny ZB nevyužijú podobným spôsobom potenciálny pohyb osôb z Blízkeho východu a AF, stále môžu využiť svoj dlh a zraniteľnosť voči tretím krajinám a mocnostiam.



Francúzsky Inštitút medzinárodných vzťahov prináša svoj pohľad na často opakovanú mantru ruských liberálnych politikov a expertov, ktorí každoročne sľubujú radikálne zmeny v ruskej ekonomike a následne tiež politike, ktoré by mohli viesť k zrúteniu Putinovho režimu. Pandémia koronavírusu, nestabilita na svetových trhoch s energiou a ani masívne pouličné protesty začiatkom tohto roku však nedokázali podkopať základy ruského politického systému. Ostatné dve desaťročia naznačujú, že ani politické slobody, ani príležitosti pre podnikanie nie sú pre Rusov kľúčovými hodnotami. Ruská spoločnosť neodmieta zjavné sprísnenie režimu a nevyžaduje zachovanie svojej životnej úrovne. Západné ekonomické sankcie nemali takmer žiadny vplyv na vládne štruktúry, ktoré uprednostňujú sústredenie podnikania na domácom trhu a obmedzenie kontaktov s vonkajším svetom na minimum. Existuje pritom päť príčin, ktoré bránia tomu, aby sa prípadné ekonomické ťažkosti stali hlavnou hybnou silou protestov.

Po prvé, ruská ekonomika dnes vyzerá celkom dobre a akékoľvek očakávania jej dramatického kolapsu sa zdajú nereálne. Na rozdiel od vyspelých krajín dominuje ruskej ekonomike základný priemysel a domáci dopyt po týchto výrobkoch nemôže výrazne klesnúť. Vláda zároveň zamestnáva obranný priemysel novými zmluvami a vytvára stimuly pre výstavbu obytnej aj priemyselnej infraštruktúry. Odvetvia, ktoré sú na Západe najviac náchylné na krízu (služby, gastronómia a doprava), predstavujú relatívne malý podiel na ruskom HDP. Aby sa ruská spoločnosť presvedčila, že situácia je katastrofálna a vyžaduje si mimoriadne opatrenia, životná úroveň by sa musela znížiť o 20-30% a museli by sa tiež citeľne prehĺbiť regionálne rozdiely, čo v blízkej budúcnosti nemožno očakávať.

Po druhé, protestné hnutie vždy vzniká ako reakcia na sklamanie, na nesúlad medzi očakávaniami a realitou. Stalo sa to aj v RU, keď sa Putin po niekoľkých rokoch Medvedevových prejavov o demokracii a modernizácii vrátil do Kremľa a opozičným politikom nebolo umožnené byť zvolený do Štátnej dумы. Dnešnou výzvou je, aby ľudia nemali žiadne nereálne ekonomické očakávania. Takmer desaťročné stagnácie zbavilo Rusov akýchkoľvek pozitívnych očakávaní a pripravilo ich na ďalšie desaťročie pomalého poklesu. Jedna ruská múdrosť hovorí: „Len aby sa to nezhoršilo.“ Vláda tak momentálne nemusí dokazovať svoje ekonomické úspechy, aby zostala populárna, čo akoby ruská opozícia ani západní experti nebrali do úvahy.

Po tretie, existuje mylné presvedčenie, že ekonomické problémy postihujú všetky segmenty obyvateľstva rovnako. Napríklad inflácia najviac znižuje príjem najchudobnejších skupín obyvateľstva, a aj hospodársky motivované protesty v 90. rokoch minulého storočia mali buď sektorový charakter, alebo boli územne obmedzené. Vláda sa naučila neprovokovať najzraniteľnejšie skupiny, zvýšila napr. prídavky na deti pre chudobné rodiny. Kremľ si je dobre vedomý toho, že protesty si vyžadujú istý „konsolidačný bod“, ktorému sa šikovne vyhýba.

Po štvrté, ruské podnikanie je aj naďalej životaschopné. Kľúčovým podceňovaným faktorom je absencia výrazného poklesu v sektore služieb, pričom ceny prestali rásť a niektoré dokonca klesli. Došlo k výraznému zvýšeniu konkurencie a racionalizácii/optimalizácii podnikov. Viac ako 1,5 milióna ľudí sa zaregistrovalo ako samostatne zárobkovo činné osoby vďaka novým zákonom, ktoré umožňujú malým podnikateľom jednoduchšie otvoriť a prevádzkovať svoje podnikanie, a pritom platiť len cca polovicu pôvodného daňového zaťaženia. Za ostatných päť rokov sa veľa ľudí rozhodlo opustiť krajinu kvôli zvýšenému nebezpečenstvu politickej činnosti, ale prakticky nikto nezavrel svoje podnikanie, neskrachoval alebo sa nestal terčom nezákonného prevzatia firmy. Podniky, ktoré sa vyhýbajú politike, fungujú relatívne slobodne - a to pomáha politické problémy skôr tmiť, než ich zhoršovať.

Po piate, vláda sa aktívne snaží udržať relatívne prijateľnú životnú úroveň. V ostatnej dobe podiel dôchodkov, sociálnych dávok a rôznych sociálnych platieb dosiahol 21% z celkového príjmu obyvateľstva, čo je najvyššia hodnota v celom postsovietskom období. Vláda svoje rezervy neznižila a tento rok s najväčšou pravdepodobnosťou privedie federálny rozpočet opäť do prebytku, vďaka rastúcim príjmom z ropy a plynu. Autor tak tvrdí, že RU nie je akosi mierne skreslenou verziou západnej spoločnosti, a jeho jedinečnosť je príliš hlboká, aby sa jedného dňa stalo normálnou krajinou. Namiesto naivných očakávaní by mal byť negatívny vplyv Moskvy na Západ prísne limitovaný, zatiaľ čo RU by sme mali nechať ísť vlastnou cestou, kým sa samé nedostane do slepej uličky, a nakoniec si neuvedomí potrebu zmien - ako sa to stalo ZSSR pre jeho ekonomické a technologické defekty.

Analýza je tu: <https://www.ifri.org/en/publications/notes-de-lifri/russieneivisions/russia-can-economic-difficulties-weaken-political>